

РАХУНКОВА ПАЛАТА

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Рахункової палати
від 08.11.2016 № 23-4

ВИСНОВОК
ПРО СТАН ВИКОНАННЯ ЗАКОНУ
ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ НА 2016 РІК
ЗА ДЕВ'ЯТЬ МІСЯЦІВ

Київ 2016

З М І С Т

I. ОЦІНКА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	3
II. ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ.....	6
III. ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА КРЕДИТУВАННЯ.....	11
IV. ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ДЕРЖАВНИЙ БОРГ.....	21
V. МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ ТА МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ	27
 ВИСНОВКИ.....	32
 ПРОПОЗИЦІЇ	33

Відповідно до вимог Бюджетного кодексу України і Закону України „Про Рахункову палату”, Рахункова палата затвердила Висновок про стан виконання закону про Державний бюджет України на 2016 рік за дев'ять місяців.

Висновок Рахункової палати підготовлений на основі квартального звіту про виконання Державного бюджету України, місцевих бюджетів та зведеного бюджету за дев'ять місяців 2016 року, поданого Державною казначейською службою України Рахунковій палаті листом від 04.11.2016 № 14-08/271-18522, звітних та інформаційно-аналітичних даних Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України, Національного банку України, Фонду державного майна України, а також окремих головних розпорядників бюджетних коштів.

I. ОЦІНКА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. За врахованого при затвердженні показників державного бюджету на 2016 рік зростання реального валового внутрішнього продукту на 2,0 відс. у січні – вересні поточного року, за оцінкою Рахункової палати, приріст реального ВВП становив 1,3 відс., що створило додаткові ризики ненадходження запланованих на рік доходів. Економічна динаміка у звітному періоді ґрунтувалася насамперед на статистичному ефекті низької бази порівняння.

Стан виконання основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку на 2016 рік, схвалених постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 № 558 та врахованих при затвердженні державного бюджету, наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні показники економічного і соціального розвитку

№ з/п	Показники	Враховано при затвердженні державного бюджету на 2016 рік	Січень – вересень, фактично
1.	Валовий внутрішній продукт реальний, у відс. до відповідного періоду попереднього року	102,0	101,3*
2.	Індекс споживчих цін до грудня попереднього року, відс.	112,0	106,4
3.	Індекс цін виробників промислової продукції до грудня попереднього року, відс.	110,4	122,1
4.	Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників, грн	4 857	4 989
5.	Індекс реальної заробітної плати, у відс. до попереднього року	102,3	109,1
6.	Сальдо торговельного балансу, визначене за методологією платіжного балансу, млн дол. США	-1 577	-3 587
7.	Експорт товарів і послуг, млн дол. США	53 877	32 782
	у відс. до відповідного періоду попереднього року	107,1	91,9
8.	Імпорт товарів та послуг, млн дол. США	55 454	36 369
	у відс. до відповідного періоду попереднього року	107,3	99,2

*За оцінкою Рахункової палати.

Ураховуючи те, що більше половини ВВП формується за рахунок експорту, негативним чинником для економіки стало скорочення, за даними Національного банку України, у січні – вересні поточного року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, експорту товарів і послуг на 2,9 млрд дол. США, або 8,1 відс., тоді як при затвердженні державного бюджету на 2016 рік враховано його зростання на 7,1 відсотка.

Зокрема, експорт товарів унаслідок несприятливої кон'юнктури на зовнішніх ринках скоротився на 9,7 відс., найбільше продукції хімічної промисловості – на 29,0 відс., машинобудування, руди, шлаку і золи – на 19,3 відс., чорних і кольорових металів та виробів з них – на 17,5 відсотка. При цьому експорт товарів до Російської Федерації зменшився на 31,8 відс., через що її частка у загальному обсязі експорту зменшилася з 12,0 відс. у січні – вересні попереднього року до 9,1 відсотка. Водночас в умовах лібералізації доступу українських товарів на ринки Європейського Союзу експорт до країн ЄС зріс на 3,3 відс., що призвело до збільшення їх частки з 28,3 до 32,3 відсотка.

Експорт послуг відповідно скоротився на 3,4 відсотка.

Більш суттєве зниження обсягу експорту товарів і послуг (на 8,1 відс.), ніж скорочення імпорту (на 0,8 відс.), призвело до зростання дефіциту торговельного балансу в 3,6 раза, що є додатковим ризиком нестабільності національної валюти.

Водночас незадовільний інвестиційний клімат не сприяв залученню прямих іноземних інвестицій в обсягах, необхідних для більш високих темпів зростання економіки. У січні – вересні 2016 року чистий приплив прямих іноземних інвестицій, за даними Національного банку України, становив 3,0 млрд дол. США, більша частина яких спрямована в банківський сектор у зв'язку з необхідністю докапіталізації банків.

У січні – вересні 2016 року, порівняно з відповідним періодом 2015 року, обсяги виробництва збільшилися в усіх видах економічної діяльності, що сприяло скороченню з початку року кількості зареєстрованих безробітних на 30,4 відсотка.

1.2. У січні – вересні 2016 року курс гривні до долара США зріс до 25,9 грн за дол. США, тоді як окремі показники державного бюджету на поточний рік визначені з урахуванням обмінного курсу 24,4 грн за дол. США. Це призвело, за оцінкою Рахункової палати, до збільшення доходів державного бюджету на 8,4 млрд грн і водночас витрат на погашення боргу та деяких видатків на 2,7 млрд гривень.

З використанням офіційного курсу гривні до долара США і євро обчислюються надходження податку на додану вартість із ввезених на

територію України товарів, акцизного податку із ввезених на територію України товарів (продукції), податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції тощо, сумарна частка яких у січні – вересні 2016 року становила 35,4 відс. доходів державного бюджету.

Водночас з урахуванням офіційного курсу гривні до іноземних валют визначаються витрати державного бюджету, зокрема, на погашення зовнішнього і частини внутрішнього боргу, номінованого в іноземних валютах, деякі видатки державного бюджету (на обслуговування державного зовнішнього боргу, функціонування закордонних дипломатичних установ, внески до міжнародних організацій тощо), частка яких становила 8,1 відс. витрат державного бюджету.

1.3. Навіть в умовах перевищення вартості наданих банками кредитів у гривні над середньозваженою дохідністю облігацій внутрішньої державної позики, номінованих у гривні, обсяг зростання облігацій внутрішньої державної позики у власності банків у 3,0 раза перевищив обсяг збільшення залишків кредитів у гривні.

При зниженні у січні – вересні, порівняно з відповідним періодом попереднього року, середньозваженої процентної ставки вартості кредитів у гривні до 16,8 відс. річних залишки наданих банками таких кредитів збільшилися на 23,9 млрд грн, або 5,5 відсотка. При цьому залишки кредитів в іноземній валюті скоротилися на 2,3 млрд дол. США, або 10,0 відсотка.

Водночас, при дохідності цінних паперів за облігаціями внутрішньої державної позики, номінованими в гривні, 14,9 відс., обсяг облігацій внутрішньої державної позики у власності банків зріс на 71,7 млрд грн, або в 1,9 раза, – до 153,3 млрд гривень.

1.4. Ціни виробників промислової продукції у вересні 2016 року до грудня 2015 року, за даними Державної служби статистики України, зросли на 22,1 відс. і вдвічі перевищили врахований при затвердженні державного бюджету річний показник (10,4 відс.), що стало одним із чинників збільшення надходжень окремих податків і водночас створило додаткові відкладені інфляційні очікування.

Споживчі ціни у вересні 2016 року до грудня 2015 року зросли на 6,4 відс., або вдвічі менше 12,0 відс., врахованого при затвердженні державного бюджету на 2016 рік. Інфляційну динаміку у звітному періоді, за даними Державної служби статистики України, визначили підвищення регульованих державою тарифів на житлово-комунальні послуги і здешевлення на 1,5 відс. продуктів харчування.

II. ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

2.1. Низький рівень надходження доходів у січні – вересні поточного року посилив ризик невиконання державного бюджету в частині доходів за підсумками 2016 року.

Доходи державного бюджету за дев'ять місяців поточного року становили 407 млрд 551,4 млн грн, або 67,7 відс. обсягу, затвердженого законом про державний бюджет на 2016 рік з урахуванням внесених протягом звітного періоду змін, і 66,2 відс. річного плану, що на 6,2 відс. пункту менше від середньої у 2011 – 2015 роках частки доходів січня – вересня в річній сумі (72,4 відсотка).

Водночас темпи зростання доходів протягом звітного періоду уповільнилися. Так, якщо в першому кварталі поточного року, порівняно з відповідним періодом попереднього року, доходи державного бюджету збільшилися на 14,0 відс., у другому кварталі – на 3,7 відс., то в третьому кварталі – на 1,6 відсотка.

Виконання державного бюджету за січень – вересень поточного року за основними джерелами доходів наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Виконання державного бюджету за доходами

млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2016 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – вересень	виконано	відс. виконання
	ВСЬОГО ДОХОДІВ	616,0	407,6	66,2	402,0	378,4	94,1
	<i>з них:</i>						
1.	Податок та збір на доходи фізичних осіб	55,3	42,0	76,0	38,8	42,0	108,3
2.	Податок на прибуток підприємств	48,2	36,1	75,1	31,4	36,1	115,2
3.	Рентна плата за користування надрами	58,0	26,1	45,1	38,9	26,1	67,3
4.	Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	52,7	39,7	75,2	37,7	39,7	105,3
5.	Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	29,2	25,4	87,1	21,2	25,4	119,6
6.	Податок на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування	61,5	40,1	65,3	41,7	40,1	96,1
7.	Податок на додану вартість з ввезених на територію України товарів	171,2	128,3	75,0	124,8	128,3	102,8
8.	Ввізне мито	19,3	14,3	74,0	14,0	14,3	102,1
9.	Кошти, що перераховуються НБУ відповідно до Закону України „Про Національний банк України”	38,0	-	-	27,0	-	-
10.	Власні надходження бюджетних установ	32,2	25,2	78,3	-	-	-

Доходи загального фонду державного бюджету у звітному періоді становили 378 млрд 394,9 млн грн, або 66,4 відс. річного плану (569 млрд 513,4 млн грн), спеціального фонду – 29 млрд 156,5 млн грн, або 62,8 відс. (46 млрд 436,5 млн гривень).

2.1.1. Надходження окремих доходів державного бюджету значно нижчі від запланованих на рік обсягів, що свідчить про недоліки їх планування. Водночас встановлені на січень – вересень у помісячному розписі доходів загального фонду Державного бюджету України на 2016 рік показники не виконано на 23 млрд 649,6 млн грн, або 5,9 відс., що, зокрема, спричинено зростанням заборгованості платників податків перед державним бюджетом.

Так, при запланованих на рік:

- 7 млрд 747,0 млн грн надходження конфіскованих коштів і коштів, отриманих від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення, у січні – вересні становили 0,1 млн грн, або менше 0,1 відс.;

- 1 млрд 500,0 млн грн рентна плата за користування надрами для видобування бурштину становила 1,3 млн грн, або 0,1 відс.;

- 1 млрд 118,3 млн грн надходження від реалізації матеріальних цінностей державного резерву становили 84,1 млн грн, або 7,5 відсотка.

За окремими доходами загального фонду надходження менші від запланованого на звітний період обсягу загалом на 46 млрд 286,7 млн гривень. Зокрема, не виконано планових показників звітного періоду з надходжень:

- 27,0 млрд грн коштів, що перераховуються Національним банком України відповідно до Закону України „Про Національний банк України”, у якому передбачено перерахування до державного бюджету цих коштів після підтвердження зовнішнім аудитом і затвердження річної фінансової звітності Радою Національного банку України, яка станом на 01.10.2016 не сформована;

- рентної плати за користування надрами для видобування природного газу – на 7 млрд 98,4 млн грн, або 25,5 відс.;

- рентної плати за користування надрами для видобування нафти – на 3 млрд 777,7 млн грн, або 65,2 відс.;

- податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) з урахуванням бюджетного відшкодування – на 1 млрд 614,4 млн грн, або 3,9 відсотка.

При цьому податковий борг за податковими зобов'язаннями, самостійно визначеними платниками податків, і за результатами контрольної роботи, без урахування податкового боргу платників податків, які перебувають у процедурах банкрутства або щодо яких судом прийнято рішення (постанова) про зупинення провадження у справі, збільшився з початку 2016 року на 7 млрд 7,2 млн грн, або 19,3 відс., і на 1 жовтня поточного року

становив 43 млрд 384,4 млн гривень. Крім того, у звітному періоді платникам податків списано податкових боргів на суму 3 млрд 443,9 млн гривень.

2.1.2. Сума переplat податків і зборів до державного бюджету хоча і зменшилася з початку 2016 року, проте залишається значною. При цьому Рахунковою палатою виявлено непоодинокі випадки маніпулювання територіальними органами Державної фіскальної служби України переплатами податків з метою виконання планових показників.

Загалом переplати податків і зборів до державного бюджету зменшилися з початку 2016 року на 2 млрд 217,5 млн грн, або 6,1 відс., – до 34 млрд 156,6 млн грн, з яких надміру сплачені грошові зобов'язання платників податків становили 21 млрд 912,8 млн грн, суми платежів, що сплачені та будуть нараховані в наступних звітних періодах – 12 млрд 243,8 млн гривень.

Проведеним Рахунковою палатою аудитом ефективності виконання державними органами влади повноважень щодо дотримання вимог законодавства в частині повернення та безспірного списання коштів державного бюджету, зокрема, встановлено, що окремі територіальні органи Державної фіскальної служби України поліпшували за рахунок переplat податків показники виконання плану доходів державного бюджету, приймали в процесі адміністрування податків і зборів неправомірні управлінські рішення, внаслідок чого порушувалися права платників податків.

Зокрема, виявлено непоодинокі випадки зволікання з поверненням на банківський рахунок платника надміру сплачених сум податкових зобов'язань, а також повернення в перших числах місяця сум податку, сплаченого наприкінці попереднього місяця. Крім того, органи Державної фіскальної служби України самостійно приймали рішення про зарахування надміру сплачених податків з одного коду класифікації доходів бюджету на інший без згоди платника податку.

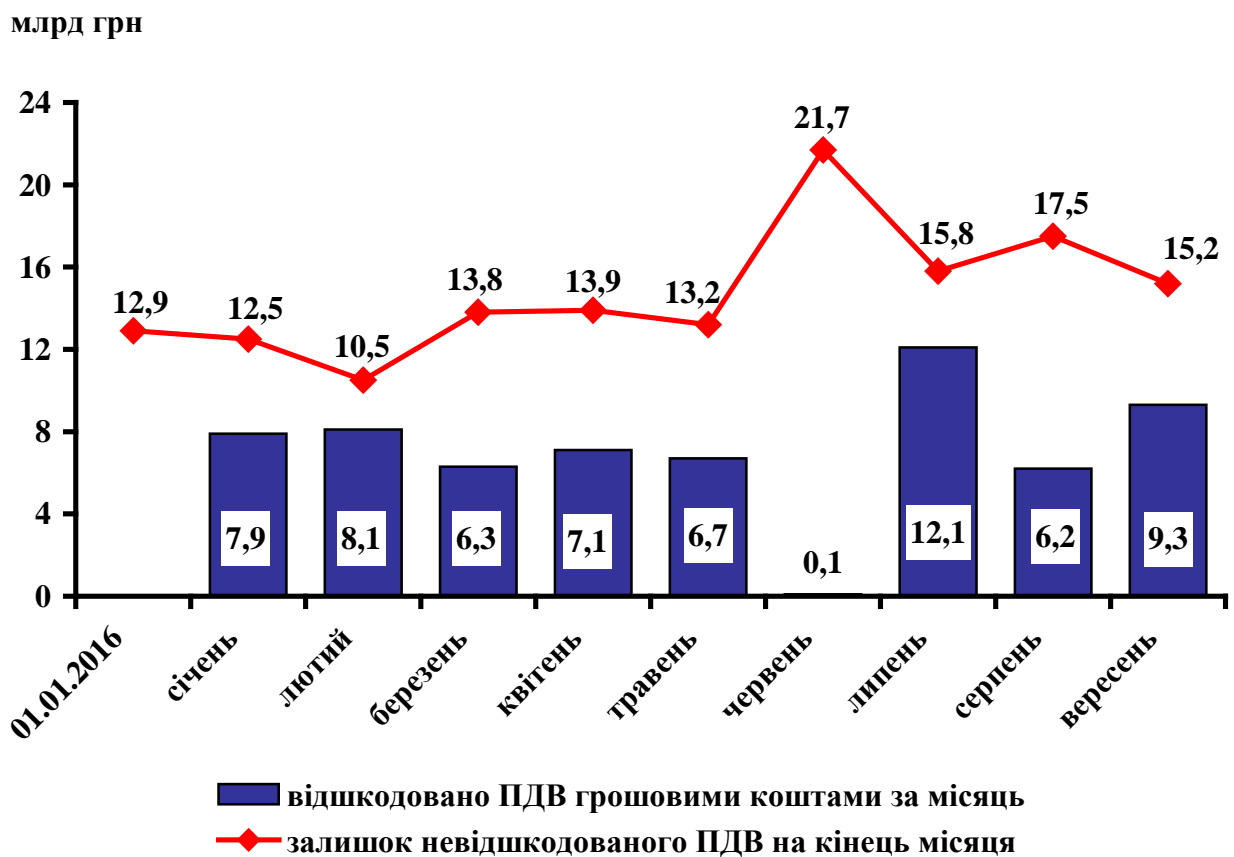
Також встановлені окремі порушення органами Державної фіскальної служби України норм статті 43 Податкового кодексу України щодо умов повернення з державного бюджету платнику податку помилково або надміру сплачених коштів, що призводить до втрат бюджету. Зокрема, з державного бюджету повертали кошти за заявами, поданими платником після настання строку давності з дня виникнення переplати (1095 днів); за наявності податкового боргу; на підставі рішень, відсутніх в Єдиному державному реєстрі судових рішень.

2.2. Державна фіскальна служба України у звітному періоді не забезпечила вчасного відшкодування податку на додану вартість усім його платникам. За умови збільшення в 1,4 раза обсягу бюджетного відшкодування податку на додану вартість протягом січня – вересня поточного року, порівняно з відповідним періодом попереднього року,

залишки невідшкодованих сум податку загалом зросли на 18,4 відс., з простроченим терміном відшкодування – в 3,1 раза. Крім того, неповністю виконано вимоги Податкового кодексу України в частині ведення реєстрів заяв про повернення суми бюджетного відшкодування податку на додану вартість.

За інформацією Державної фіскальної служби України, в січні – вересні поточного року платниками податку на додану вартість заявлено до відшкодування 35 млрд 349,2 млн грн, що на 15 млрд 445,3 млн грн, або 30,4 відс. менше, ніж у відповідному періоді 2015 року (50 млрд 794,5 млн гривень). При цьому платникам податку на додану вартість грошовими коштами на поточні рахунки відшкодовано 63 млрд 739,9 млн грн, що на 40,0 відс. більше, ніж у січні – вересні 2015 року. За таких умов залишки невідшкодованого платникам податку на додану вартість з початку 2016 року зросли на 2 млрд 371,2 млн грн і на 1 жовтня становили 15 млрд 247,6 млн грн, з яких 2 млрд 566,3 млн грн – з простроченим терміном відшкодування (діаграма 1).

Діаграма 1. Стан відшкодування податку на додану вартість у січні – вересні 2016 року

Починаючи з 1 лютого 2016 року, згідно з нормами пункту 200.7 статті 200 Податкового кодексу України, повернення сум бюджетного відшкодування платникам повинно здійснюватися у хронологічному порядку відповідно до черговості внесення до реєстрів заяв про повернення

суми бюджетного відшкодування платникам податку на додану вартість. Державна фіскальна служба України формує такі реєстри окремо для платників, які відповідають і які не відповідають критеріям для внесення заяви до відповідного реєстру.

У лютому – вересні 2016 року Державна фіскальна служба України створила такі реєстри, однак у них не наводилася вся передбачена в підпункті 200.7.1 пункту 200.7 статті 200 Податкового кодексу України інформація, зокрема, дати висновків, направлених до органів, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, дати і суми повернення бюджетного відшкодування на рахунок платника в банку.

2.3. При зростанні економіки на 1,3 відс. доходи державного бюджету в січні – вересні поточного року, порівняно з відповідним періодом 2015 року, збільшилися на 6,0 відс. (при запланованому на 2016 рік збільшенні доходів на 12,6 відс.) за рахунок насамперед девальваційного й інфляційного чинників, а також внесення змін до податкового законодавства в частині збільшення ставок окремих податків.

За рахунок девальвації гривні зросли окремі платежі, надходження яких обчислюються з використанням обмінного курсу гривні до іноземних валют. Так, у січні – вересні 2016 року, порівняно з відповідним періодом 2015 року, середній офіційний курс гривні:

- до долара США збільшився на 18,3 відс., що за умови зниження імпорту товарів у січні – вересні на 2,3 відс. сприяло, зокрема, зростанню надходжень податку на додану вартість із ввезених на територію України товарів на 29 млрд 562,1 млн грн, або 29,9 відс., мита на товари, що ввозяться суб'єктами підприємницької діяльності, – на 2 млрд 308,8 млн грн, або 26,3 відс.;

- до євро – на 18,1 відс., що, за оцінкою Рахункової палати, сприяло збільшенню на 4,4 млрд грн надходжень акцизного податку, ставки якого на деякі товари встановлено в цій валюті.

Зростання середніх за січень – вересень споживчих цін на 14,5 відс. і цін виробників промислової продукції на 16,4 відс. сприяло, зокрема, збільшенню надходжень податку на додану вартість з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) на 22 млрд 840,2 млн грн, або 29,7 відсотка.

Зміни податкового законодавства, відповідно до Закону України від 24.12.2015 № 909-VIII „Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році”, також сприяли збільшенню доходів державного бюджету.

Зокрема, за оцінкою Рахункової палати, за умов зменшення або незначного зростання виробництва підакцизних товарів надходження акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)

збільшилися на 7,2 млрд грн за рахунок підвищення ставок податку, в тому числі:

- у 1,4 раза на тютюнові вироби – на 5,2 млрд грн;
- у 2,0 раза на пиво – на 1,4 млрд грн;
- у 1,5 раза на лікєро-горілчані вироби – на 0,6 млрд гривень.

Внесення змін до спеціального режиму оподаткування податком на додану вартість сільськогосподарських підприємств, згідно з якими частина нарахованого податку на додану вартість зараховується до загального фонду державного бюджету, збільшило його доходи на 4 млрд 26,0 млн гривень.

Підвищення з 15 до 18 відс. основної ставки податку на доходи фізичних осіб (25 відс. податку, що сплачується на відповідній території України, та 60 відс. – на території міста Києва зараховуються до загального фонду державного бюджету), за оцінкою Рахункової палати, збільшило в січні – вересні поточного року, порівняно з відповідним періодом 2015 року, надходження податку на доходи фізичних осіб на 3,8 млрд гривень.

III. ВИДАТКИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА КРЕДИТУВАННЯ

3.1. У січні – вересні поточного року видатки державного бюджету проведені на рівні, вищому за середній показник виконання річного плану упродовж останніх п'яти років. При цьому наявні ризики непроведення видатків у запланованих на рік обсягах за більшістю бюджетних програм, що зумовлено неналежною організацією бюджетного процесу його учасниками.

Видатки державного бюджету проведені в сумі 470 млрд 765,6 млн грн, або 69,8 відс. затверджених законом про державний бюджет обсягів і 68,2 відс. річного плану, при середньому показнику виконання за останні п'ять років 65,2 відсотка.

У звітному періоді на поточні видатки спрямовано 459 млрд 108,7 млн грн, або 69,4 відс. річного плану, з яких захищені видатки загального фонду становлять 92,7 відсотка. Найбільше коштів перераховано на субвенції і дотації місцевим бюджетам – 133 млрд 650,0 млн грн, або 72,5 відс. річного плану; виплату пенсій та допомоги – 100 млрд 116,5 млн грн, або 68,3 відс.; оплату праці і нарахування на заробітну плату – 73 млрд 497,8 млн грн, або 75,6 відс.; обслуговування боргових зобов'язань – 77 млрд 529,0 млн грн, або 76,4 відсотка.

На капітальні видатки спрямовано 11 млрд 656,9 млн грн, або 41,3 відс. річного плану, з яких на капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям) і органам державного управління інших рівнів – 43,9 відс., придбання обладнання та предметів довгострокового користування – 58,7 відсотка.

Як і в попередньому році, найбільше видатків державного бюджету спрямовувалося на міжбюджетні трансферти – 28,8 відс., соціальний захист і соціальне забезпечення – 22,4 відс., загальнодержавні функції – 19,2 відс., громадський порядок, безпеку, судову владу й оборону – 18,1 відсотка.

Виконання планових показників за основними державними функціями наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Виконання державного бюджету за видатками

млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2016 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – вересень	виконано	відс. виконання
	ВСЬОГО ВИДАТКІВ	690,7	470,8	68,2	474,1	445,0	93,9
	<i>з них:</i>						
1.	Загальнодержавні функції	123,9	90,2	72,8	93,3	88,9	95,3
2.	Оборона	61,8	40,1	64,9	38,3	37,9	98,8
3.	Громадський порядок, безпека та судова влада	65,1	45,0	69,1	40,9	36,8	89,9
4.	Економічна діяльність	38,1	18,6	48,8	21,5	16,0	74,6
5.	Охорона навколишнього природного середовища	4,2	2,3	54,3	2,2	1,8	82,3
6.	Охорона здоров'я	12,5	5,5	43,5	7,9	4,5	57,6
7.	Духовний і фізичний розвиток	5,0	3,4	67,8	3,8	3,3	85,3
8.	Освіта	36,5	24,7	67,8	16,0	15,0	94,0
9.	Соціальний захист та соціальне забезпечення	155,0	105,4	68,0	111,7	105,2	94,3
10.	Кошти, що передаються до бюджетів інших рівнів	188,6	135,6	71,9	138,7	135,6	97,8

Порівняно з відповідним періодом 2015 року, видатки державного бюджету зросли на 97 млрд 408,6 млн грн, або 26,1 відс., насамперед на соціальні виплати, міжбюджетні трансферти, обслуговування боргових зобов'язань і обороноздатність держави.

3.1.1. Видатки загального фонду проведені в сумі 445 млрд 30,4 млн грн, або 93,9 відс. плану звітного періоду та 69,5 відс. річного плану, що збільшує ризики невиконання у запланованих обсягах більшості бюджетних програм.

У звітному періоді (без урахування міжбюджетних трансфертів, видатків з обслуговування боргу і резервного фонду) проведення видатків передбачалося за 411 бюджетними програмами на суму 256 млрд 114,2 млн грн, які проведені в сумі 232 млрд 589,8 млн грн, що менше плану на 23 млрд 524,3 млн грн, або 9,2 відсотка. Державна казначейська служба України для проведення видатків відкрила асигнування у сумі 253 млрд 212,6 млн грн, що менше плану

на 2 млрд 901,6 млн грн, або 1,1 відс., і пов'язано насамперед із здійсненням правочинів з гарантованим державою боргом.

Переважну частину видатків (71,9 відс.) використано за бюджетними програмами:

Міністерства соціальної політики України – 105 млрд 159,0 млн грн, або 45,2 відс., з яких 94,4 відс. становили видатки Пенсійному фонду України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок і підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду;

Міністерства оборони України – 36 млрд 990,9 млн грн, або 15,9 відс., з яких 85,6 відс. – видатки на забезпечення діяльності Збройних Сил України та підготовку військ;

Міністерства внутрішніх справ України – 25 млрд 33,3 млн грн, або 10,8 відс., з яких 59,8 відс. – видатки Національній поліції України та Національній гвардії України.

Чинниками невиконання планових показників звітної періоду є:

- неповний розподіл окремими головними розпорядниками бюджетних коштів відкритих Державною казначейською службою України асигнувань, у результаті на виконання бюджетних програм не спрямовано 10 млрд 114,0 млн грн, або 4,0 відс. плану звітної періоду, з яких 58,1 відс. не розподілено Міністерством соціальної політики України на фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок і підвищень до пенсій, призначених за пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду у зв'язку з непоновленням права на отримання пенсій тимчасово переміщених осіб;

- невикористання окремими головними розпорядниками бюджетних коштів і підпорядкованими їм установами направлених відкритих асигнувань на суму 10 млрд 508,8 млн грн, з них найбільші обсяги рахуються у:

Міністерства охорони здоров'я України – 3 млрд 100,1 млн грн, з яких 87,6 відс. на забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру;

Міністерства внутрішніх справ України – 1 млрд 713,2 млн грн, з яких 48,3 відс. на забезпечення виконання завдань та функцій Національної гвардії України, що пов'язано із непроведенням розрахунків з грошового забезпечення з мобілізованими та військовослужбовцями строкової служби, які підлягають звільненню;

Міністерства освіти і науки України – 628,4 млн грн, з яких 75,0 відс. на підготовку кадрів вищими навчальними закладами I–IV рівнів акредитації та забезпечення діяльності їх баз практики та здійснення методичного і матеріально-технічного забезпечення діяльності навчальних закладів.

3.1.2. Унаслідок зволікання учасниками бюджетного процесу з погодженням і затвердженням документів, які дають право на проведення видатків, у тому числі порядків використання коштів та паспортів бюджетних програм, впродовж звітнього періоду за наявності планових призначень не розпочато виконання 22 бюджетних програм на суму 3 млрд 513,5 млн грн, або 3,1 відс. плану звітнього періоду.

Зокрема:

Міністерства охорони здоров'я України – 2 млрд 731,3 млн грн для забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру;

Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Служби зовнішньої розвідки України – 66,0 млн грн для будівництва (придбання) житла для військовослужбовців і осіб рядового та начальницького складу.

У запланованому обсязі видатки проведено за 16 бюджетними програмами в сумі 7 млрд 819,4 млн грн, або 1,4 відс., з яких 77,9 відс. становили видатки:

Міністерства соціальної політики України з надання щомісячної адресної допомоги особам, які переміщуються з тимчасово окупованої території України, районів проведення антитерористичної операції, для покриття витрат на проживання, а також щорічної разової грошової допомоги ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань, соціальної допомоги особам, які мають заслуги перед Батьківщиною, – 44,4 відс.;

Міністерства оборони України на розвиток озброєння та військової техніки Збройних Сил України – 33,5 відсотка.

3.1.3. У звітньому періоді кошти резервного фонду державного бюджету використані переважно для надання Європейській мовній спілці фінансової гарантії забезпечення умов проведення у 2017 році в Україні пісенного конкурсу „Євробачення”.

Упродовж січня – вересня поточного року Кабінет Міністрів України прийняв рішення щодо виділення коштів з резервного фонду державного бюджету в сумі 1 млрд 2,3 млн грн, або 66,8 відс. затвердженого на рік обсягу. На виконання цих рішень Державна казначейська служба України відкрила головним розпорядникам бюджетних коштів асигнувань на суму 779,7 млн грн, або 100,0 відс. плану на січень – вересень. Направлені відкриті асигнування на здійснення видатків становили 767,7 млн грн, або 98,5 відс. плану, з яких касові видатки – 534,1 млн грн, або 69,6 відс. таких асигнувань і 68,5 відс. плану.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.08.2016 № 571-р, Державному комітету телебачення і радіомовлення України для перерахування коштів на рахунок Європейської мовної спілки як фінансової гарантії для забезпечення виконання умов договору щодо проведення

в 2017 році в Україні пісенного конкурсу „Євробачення” відкриті і направлені асигнування у запланованому на звітний період обсязі – 450,0 млн гривень. Касові видатки здійснені в сумі 430,6 млн грн, або 95,7 відс. направлених асигнувань, що становить 80,6 відс. загального обсягу видатків, проведених у звітному періоді за рахунок коштів резервного фонду. Зазначені кошти надані на умовах їх повернення у наступному році.

На здійснення інших заходів, зокрема надання допомоги постраждалим учасникам масових акцій громадського протесту та членам їх сімей, членам сімей волонтерів, які загинули під час надання волонтерської допомоги в районі проведення антитерористичної операції, закупівлю автомобілів підвищеної прохідності для забезпечення підрозділів Національної поліції України, що виконують завдання в зоні проведення антитерористичної операції, здійснення заходів, пов'язаних із запобіганням та ліквідацією наслідків надзвичайних ситуацій, спрямовано відкритих асигнувань у сумі 317,7 млн грн, з яких касові видатки становили 103,5 млн грн, або 32,6 відс. направлених асигнувань та 31,4 відс. плану звітного періоду.

Зокрема, згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05.05.2016 № 404-р, Міністерству внутрішніх справ України на закупівлю автомобілів підвищеної прохідності для Національної поліції України відкрито 43,0 млн грн запланованих на звітний період асигнувань, з яких використано 41,5 млн грн, або 96,5 відс. плану.

3.2. Видатки спеціального фонду проводилися переважно за рахунок власних надходжень бюджетних установ, а за окремими бюджетними програми понад обсяги, визначені законом про державний бюджет. Водночас невиконання плану за деякими джерелами формування й неналежне управління наявними ресурсами створюють суттєві ризики непроведення у 2016 році в запланованих обсягах видатків за більшістю визначених у статті 14 закону про державний бюджет напрямів використання коштів спеціального фонду.

У звітному періоді видатки спеціального фонду проведені в сумі 25 млрд 735,2 млн грн, або 51,1 відс. річного плану і 75,2 відс. затвердженого законом про державний бюджет обсягу, переважно за рахунок власних надходжень бюджетних установ, найбільше за бюджетними програмами:

- Міністерства освіти і науки України – 7 млрд 789,1 млн грн, або 30,3 відс., що передусім зумовлено використанням вищими навчальними закладами I–IV рівнів акредитації надходжень від платних послуг на підготовку кадрів та забезпечення діяльності їх баз практики;

- Міністерства внутрішніх справ України – 6 млрд 167,6 млн грн, або 24,0 відс., насамперед у зв'язку з передачею матеріальних цінностей Національній поліції України, що відображено у звітності як надходження і використання коштів, отриманих від підприємств, організацій, фізичних осіб та

інших бюджетних установ для виконання цільових заходів, а також використанням розпорядниками бюджетних коштів на матеріально-технічне забезпечення надходжень від надання платних послуг та міжнародної технічної допомоги;

- Міністерства оборони України – 2 млрд 65,3 млн грн, або 8,0 відс., у зв'язку, зокрема, з використанням на матеріально-технічне забезпечення Збройних Сил України, медичне лікування, реабілітацію і санаторне забезпечення особового складу надходжень від додаткової (господарської) діяльності та коштів, отриманих від підприємств, організацій, фізичних осіб та інших бюджетних установ для виконання цільових заходів;

- Міністерства охорони здоров'я України – 1 млрд 993,2 млн грн, або 7,7 відс., у зв'язку з використанням вищими навчальними закладами I–IV рівнів акредитації надходжень від платних послуг на підготовку та підвищення кваліфікації медичних і фармацевтичних, наукових та науково-педагогічних кадрів;

- Міністерства екології та природних ресурсів України – 1 млрд 489,2 млн грн, або 5,8 відс., що пов'язано насамперед з використанням надходжень від платних послуг підпорядкованими Державному агентству водних ресурсів України установами й організаціями на оплату комунальних послуг і зміцнення матеріально-технічної бази;

- Державної судової адміністрації України – 1 млрд 362,8 млн грн, або 5,3 відс., переважно у зв'язку з використанням місцевими й апеляційними судами судового збору на оплату праці та матеріально-технічне забезпечення.

На підставі пункту 49 Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 № 228, розпорядники бюджетних коштів вносили упродовж січня – вересня поточного року зміни до кошторисів бюджетних установ за власними надходженнями і на суми залишків коштів попереднього бюджетного періоду без внесення відповідних змін до розпису спеціального фонду бюджету. У результаті визначені законом про державний бюджет бюджетні асигнування спеціального фонду збільшені на 16 млрд 136,0 млн грн, або 47,1 відс., – до 50 млрд 364,5 млн гривень. При цьому за окремими бюджетними програмами видатки проведені понад обсяги, визначені законом про державний бюджет, зокрема:

- за сімома бюджетними програмами Міністерства внутрішніх справ України – на 3 млрд 911,8 млн грн;

- за чотирма бюджетними програмами Міністерства оборони України – на 1 млрд 320,8 млн грн;

- за дев'ятьма бюджетними програмами Міністерства екології та природних ресурсів України – на 632,3 млн грн;

- за сімома бюджетними програмами Міністерства охорони здоров'я України – на 375,6 млн грн;

- за трьома бюджетними програмами Національної академії медичних наук України – на 231,2 млн грн;
- за вісьмома бюджетними програмами Міністерства аграрної політики та продовольства України – на 222,3 млн гривень.

3.2.1. За деякими визначеними у статті 14 закону про державний бюджет напрямками використання коштів спеціального фонду заплановані видатки не здійснювалися або проводилися в незначних обсягах, що зумовлено невиконанням плану відповідних надходжень.

На січень – вересень поточного року планувалися видатки, зокрема, на підвищення обороноздатності держави і безпеку держави, виконання державних цільових програм реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу, забезпечення функціонування системи спеціальної інформації десятьом головним розпорядникам бюджетних коштів за чотирнадцятьма бюджетними програмами в сумі 5 млрд 164,7 млн грн за рахунок надходження конфіскованих коштів та коштів, отриманих від реалізації майна, конфіскованого за рішенням суду за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення. У звітному періоді надходження таких коштів становили менше 0,2 млн гривень. При цьому Кабінет Міністрів України не виконав вимоги статті 11 закону про державний бюджет щодо визначення порядку розподілу надходжень за вказаним джерелом. Також не затверджені деякі порядки і паспорти за цими бюджетними програмами, тому відповідні видатки не проводилися.

П'ятьом головним розпорядникам бюджетних коштів на звітний період планувалися видатки за шістьома бюджетними програмами в сумі 1 млрд 619,8 млн грн за рахунок надходжень у рамках програм допомоги урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ. У січні – вересні такі кошти не надходили, тому відповідні видатки за рахунок цього джерела не здійснювалися.

На будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України й розвідувальну діяльність у сфері оборони планувалися видатки на січень – вересень 2016 року за двома бюджетними програмами в сумі 19,4 млн грн за рахунок коштів від реалізації надлишкового озброєння, військової і спеціальної техніки, нерухомого військового майна Збройних Сил України та коштів від відчуження земельних ділянок, на яких розташовані об'єкти нерухомого військового майна, що підлягають реалізації, і земельних ділянок, які вивільняються у процесі реформування Збройних Сил України. Надходження таких коштів становили 4,2 млн грн, або 5,8 відс. річного плану, а відповідні видатки проведені у сумі 47,5 млн грн, або 29,6 відс. річного плану, переважно за рахунок власних надходжень бюджетних установ, з них на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців Збройних Сил України – 11,9 млн грн, або 12,2 відс. річного плану.

На накопичення (приріст) матеріальних цінностей державного матеріального резерву й обслуговування державного матеріального резерву на дев'ять місяців поточного року планувалися видатки за двома бюджетними програмами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України в сумі 769,2 млн грн за рахунок надходжень від реалізації матеріальних цінностей державного резерву і розброньованих матеріальних цінностей мобілізаційного резерву. Надходження таких коштів становили 91,2 млн грн, або 8,1 відс. річного плану, а відповідні видатки проведені в сумі 87,6 млн грн, або 7,4 відс. річного плану, в тому числі і за рахунок власних надходжень бюджетних установ.

3.2.2. Окремі учасники бюджетного процесу не забезпечили належного управління наявними ресурсами спеціального фонду.

За наявності надходжень частини грошових стягнень за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності, в сумі 15,4 млн грн, або 145,1 відс. плану на рік, за бюджетною програмою Міністерства екології та природних ресурсів України видатки на здійснення природоохоронних заходів проведені в сумі 1,4 млн грн, або 9,1 відс. наявних ресурсів та 13,2 відс. річного плану.

За наявності залишку відкритих асигнувань у сумі 11,1 млн грн, надходжень до Фонду соціального захисту інвалідів і коштів від сплати інвалідами часткової вартості автомобілів та коштів від реалізації автомобілів, повернутих інвалідами, в сумі 284,3 млн грн, що в 2,1 раза більше плану на рік, за бюджетною програмою Міністерства соціальної політики України видатки на заходи із соціальної, трудової і професійної реабілітації інвалідів проведені в сумі 108,0 млн грн, або 36,5 відс. наявних ресурсів та 41,1 відс. річного плану.

Видатки спеціального фонду Державного агентства автомобільних доріг України на розвиток мережі й утримання автомобільних доріг загального користування, які відповідно до статті 12 закону про державний бюджет здійснюються за рахунок залишку коштів, залучених під державні гарантії в 2012 і 2013 роках, проведені в сумі 460,2 млн грн, або 44,8 відс. річного плану.

Не затверджений паспорт бюджетної програми і не розпочато проведення видатків за бюджетною програмою Міністерства інфраструктури України на підтримку впровадження транспортної стратегії України в сумі 294,4 млн грн, які згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.02.2016 № 67-р „Деякі питання реалізації у 2016 році стратегічних пріоритетів розвитку сфери транспорту” мали здійснюватися за рахунок залишку коштів першого – третього траншів, отриманих від Європейського Союзу в рамках виконання Угоди про фінансування програми „Підтримка впровадження транспортної стратегії України”.

Не використовувалися кошти в сумі 32,1 млн грн, виділені Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.2016 № 487 „Про виділення коштів у 2016 році для реалізації проекту „Реконструкція споруд очистки стічних каналізаційних вод і будівництво технологічної лінії по обробці та утилізації осадів Бортницької станції аерації” за рахунок залишку коштів Державного фонду навколишнього природного середовища.

3.3. Наявні суттєві ризики невиконання річних планових показників кредитування за більшістю бюджетних програм, що насамперед зумовлено неналежною організацією впровадження інвестиційних проектів і, як наслідок, низькою вибіркою коштів, отриманих від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для їх реалізації, а також невиконанням плану повернення до спеціального фонду раніше наданих кредитів.

У січні – вересні до державного бюджету повернено кредитів у сумі 4 млрд 179,0 млн грн, або 73,4 відс. річного плану, надано кредитів на 4 млрд 366,9 млн грн, або 26,1 відс. річного плану.

До загального фонду державного бюджету повернено кредитів у сумі 3 млрд 832,6 млн грн, або 140,3 відс. плану звітного періоду і 105,5 відс. плану на рік, з яких 91,2 відс. від повернення позик, наданих для фінансування проектів розвитку за рахунок коштів, залучених державою. Крім того, за відсутності планових показників повернені бюджетні кошти у сумі 332,4 млн грн, надані на поворотній основі на виконання окремих заходів. Водночас за трьома бюджетними програмами загального фонду план повернення кредитів на січень – вересень не виконаний на 28,9 млн грн, або 90,1 відсотка.

До спеціального фонду повернено кредитів у сумі 346,4 млн грн, або 16,8 відс. річного плану, з яких 81,4 відс. – публічним акціонерним товариством „Укргідроенерго”. При цьому за наявності планових показників не поверталися кошти за двома бюджетними програмами Міністерства аграрної політики та продовольства України, що надавалися на формування Аграрним фондом державного інтервенційного фонду, закупівлю матеріально-технічних ресурсів для потреб сільськогосподарських товаровиробників, а також кошти, які надавалися для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі на умовах фінансового лізингу, закупівлю племінних нетелів та корів, вітчизняної техніки й обладнання для агропромислового комплексу з наступною їх реалізацією сільськогосподарським підприємствам на умовах фінансового лізингу.

Надання кредитів із загального фонду в сумі 675,8 млн грн, або 42,7 відс. плану звітного періоду, як і планувалося, здійснювалося виключно на виконання державою гарантійних зобов’язань за позичальників, які отримували кредити під державні гарантії.

Із спеціального фонду надано кредитів у сумі 3 млрд 691,0 млн грн, або 24,6 відс. річного плану, з яких 99,1 відс. за рахунок кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних програм (проектів). При цьому внаслідок тривалого узгодження з кредиторами необхідних документів, неналежної організації впровадження інвестиційних проектів вибірка коштів на їх реалізацію здійснювалася не в повному обсязі. Не затверджені паспорти за шістьма бюджетними програмами з надання кредитів на реалізацію інвестиційних програм (проектів), з яких за чотирма бюджетними програмами кредитування планувалося розпочати у січні – вересні поточного року.

У результаті за запланованими сімома бюджетними програмами Міністерства енергетики та вугільної промисловості України надано кредитів у сумі 2 млрд 540,5 млн грн, або 40,0 відс. річного плану; за бюджетною програмою Державного агентства автомобільних доріг України на розвиток автомагістралей і реформу дорожнього сектору – 997,5 млн грн, або 22,7 відс.; за трьома бюджетними програмами Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України – 120,4 млн грн, або 5,3 відсотка. У звітному періоді кошти за бюджетною програмою Міністерства фінансів України „Фінансування проектів розвитку за рахунок залучених державою коштів” у сумі 302,6 млн грн не використовувалися.

Невиконання плану надходжень від повернення кредитів призвело до ненадання кредитів за відповідними бюджетними програмами спеціального фонду. Зокрема, за трьома бюджетними програмами Міністерства аграрної політики та продовольства України не здійснювалися кредитування фермерських господарств і фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі, у тому числі на умовах фінансового лізингу, у загальній сумі 23,2 млн гривень. На формування державного інтервенційного фонду Аграрним фондом, здійснення заставних закупівель, товарних і фінансових інтервенцій на організованому аграрному ринку кредитування проведено в сумі, яка менше 0,1 млн грн, при плані на січень – вересень 846,3 млн гривень.

3.4. Унаслідок придбання товарів, робіт і послуг, за якими розпорядники бюджетних коштів, відповідно до бюджетних асигнувань, взяли у січні – вересні 2016 року бюджетні зобов'язання, кредиторська заборгованість розпорядників та одержувачів коштів державного бюджету зросла на 41,7 відс. – до 6 млрд 638,5 млн гривень. Із загального обсягу заборгованості прострошена становила 32,2 відсотка.

Обсяг заборгованості за видатками зріс на 1 млрд 84,6 млн грн, або 37,7 відс., – до 3 млрд 962,7 млн грн, з неї прострошена – 53,4 відсотка.

Найбільші суми кредиторської заборгованості обліковуються в:

- Міністерстві аграрної політики та продовольства України – 831,7 млн грн, з яких 87,4 відс. за видатками на створення оптових ринків сільськогосподарської продукції, підтримку заходів в агропромисловому

комплексі, тваринництві, розвиток хмелярства, закладення молодих садів, виноградників і ягідників та нагляд за ними;

- Міністерстві регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України – 321,6 млн грн, з яких 79,8 відс. за видатками на реконструкцію і будівництво систем центрального водовідведення та проведення земельної реформи;

- Міністерстві соціальної політики України – 320,1 млн грн, з яких 85,3 відс. – поточна заборгованість за видатками на соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

3.5. Дебіторська заборгованість розпорядників і одержувачів коштів державного бюджету зменшилася на 590,4 млн грн, або 4,5 відс., – до 12 млрд 531,6 млн гривень. Із загального обсягу заборгованості прострочена становила 35,0 відсотка.

Обсяг заборгованості за видатками скоротився на 967,0 млн грн, або 10,0 відс., – до 8 млрд 725,4 млн грн, що зумовлено отриманням товарів, робіт і послуг, оплачених у 2015 році.

Найбільші суми дебіторської заборгованості обліковуються в Міністерстві оборони України – 3 млрд 980,6 млн грн, з яких 92,1 відс. за видатками на розвиток озброєння і військової техніки, забезпечення діяльності Збройних Сил України та підготовку військ, що зумовлено здійсненням у грудні 2015 року попередньої оплати при закупівлі спеціального обладнання й устаткування, необхідного для розроблення і виготовлення озброєння, військової та спеціальної техніки відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23.04.2014 № 117 „Про здійснення попередньої оплати товарів, робіт і послуг, що закуповуються за бюджетні кошти”.

IV. ФІНАНСУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ДЕРЖАВНИЙ БОРГ

4.1. Міністерство фінансів України та Фонд державного майна України не забезпечили виконання у звітному періоді в запланованих обсягах надходжень для фінансування державного бюджету за всіма передбаченими джерелами, що одночасно із недоотриманням запланованих доходів зумовило невиконання бюджетних призначень за видатками і наданням кредитів.

Державний бюджет виконано з дефіцитом у сумі 63 млрд 402,1 млн грн, що становило 75,8 відс. затвердженого законом про державний бюджет на 2016 рік граничного обсягу і 73,9 відс. планового річного обсягу з урахуванням внесених змін.

При цьому загальний фонд державного бюджету виконано з дефіцитом у сумі 63 млрд 478,8 млн грн, або 89,5 відс. плану на звітний період, що

спричинене насамперед більшим невиконанням планових призначень за видатками (на 29 млрд 54,2 млн грн), ніж доходів (на 23 млрд 649,6 млн гривень).

Спеціальний фонд державного бюджету виконано з профіцитом у сумі 76,7 млн грн при запланованому річному дефіциті 16 млрд 852,7 млн грн унаслідок здійснення видатків і надання кредитів у меншому обсязі, ніж отримано доходів і коштів від повернення кредитів.

4.1.1. Фінансування державного бюджету здійснювалося переважно за рахунок державних запозичень і частини залишку коштів загального фонду на початок року. Водночас є ризики невиконання річного плану надходжень від державних зовнішніх запозичень.

У січні – вересні 2016 року для фінансування державного бюджету залучено 180 млрд 737,5 млн грн, що на 65 млрд 153,1 млн грн, або 26,5 відс., менше плану на звітний період і спричинено отриманням коштів в обсягах, менших від запланованих, за всіма передбаченими джерелами: від державних зовнішніх запозичень – на 64 млрд 126,3 млн грн, або 52,4 відс.; приватизації державного майна – на 6 млрд 197,1 млн грн, або 98,8 відс.; внутрішніх запозичень – на 5 млрд 251,5 млн грн, або 4,5 відсотка. Водночас залучена непередбачена планом частина залишку коштів на початок року в сумі 10 млрд 421,6 млн грн, а також кошти єдиного казначейського рахунку в сумі 0,2 млн грн (таблиця 4). У результаті боргові джерела становили 94,2 відс. надходжень для фінансування державного бюджету.

Таблиця 4

Фінансування державного бюджету

млрд грн

№ з/п	Показники	Всього			У т. ч. загальний фонд		
		план на 2016 рік	виконано	відс. виконання	план на січень – вересень	виконано	відс. виконання
	ФІНАНСУВАННЯ (ряд. I – ряд. II)	85,7	63,4	73,9	70,9	63,5	89,5
I.	Фінансування в частині надходжень – всього,	270,4	180,8	66,9	233,4	180,9	77,5
	<i>зокрема:</i>						
1.1.	Внутрішні запозичення	125,8	112,1	89,1	117,3	112,1	95,5
1.2.	Зовнішні запозичення	125,4	58,2	46,4	109,8	54,5	49,6
1.3.	Надходження від приватизації державного майна	17,1	0,1	0,4	6,3	0,1	1,2
1.4.	Витрачання залишків бюджетних коштів	2,1	10,4	в 4,9 р. б.	0,0	14,2	-
II.	Фінансування в частині витрат – всього,	184,7	117,4	63,5	162,5	117,4	72,2
	<i>зокрема:</i>						
2.1.	Погашення внутрішнього боргу	121,3	77,0	63,4	82,4	77,0	93,4
2.2.	Погашення зовнішнього боргу	32,9	7,1	21,6	30,9	7,1	23,0
2.3.	Придбання цінних паперів	30,5	14,3	46,7	20,3	14,3	70,4
2.4.	Повернення коштів на ЄКР	-	-	-	28,9	0,0	-

Від державних запозичень за дев'ять місяців 2016 року отримано 170 млрд 242,8 млн грн, що на 19,1 відс. менше, ніж у відповідному періоді 2015 року. Позитивним при здійсненні державних запозичень є зменшення середньозваженої дохідності за облігаціями внутрішньої державної позики і переважання середньострокових і довгострокових державних запозичень, що сприятиме зменшенню у майбутньому боргового навантаження на державний бюджет і подовженню терміну обігу боргових зобов'язань. У січні – вересні 2016 року, порівняно з 2015 роком, зменшилася середньозважена дохідність за облігаціями внутрішньої державної позики, кошти від розміщення яких залучені до державного бюджету, номінованими в гривні – з 17,0 відс. річних до 14,9 відс., номінованими в доларах США – з 8,7 до 7,5 відс. та випущеними для збільшення статутного капіталу банків – з 9,5 відс. до 6,0 відсотка. У державних запозиченнях переважали середньострокові – 58,0 відс. і довгострокові – 39,1 відс. запозичення.

На внутрішньому ринку розміщено цінних паперів на 112 млрд 55,3 млн грн, що на 4,5 відс. менше плану на звітний період, проте на 35,9 відс. більше, ніж у відповідному періоді 2015 року. Зокрема, для збільшення статутного капіталу публічних акціонерних товариств „Державний експортно-імпорتنний банк України” і „Державний ощадний банк України” випущено десятирічні облігації внутрішньої державної позики в обмін на акції додаткової емісії цих банків на загальну суму 14 млрд 274,5 млн гривень. Без урахування цільових запозичень внутрішні запозичення для фінансування державного бюджету становили 97 млрд 780,8 млн грн, що в 4,1 раза більше, ніж у січні – вересні 2015 року.

Державні зовнішні запозичення становили 58 млрд 187,5 млн грн, що на 52,4 відс. менше плану на звітний період і на 54,5 відс. менше, ніж у січні – вересні 2015 року. Для фінансування загального фонду державного бюджету залучено кошти у сумі 35 млрд 505,0 млн грн, у тому числі від випуску облігацій зовнішньої державної позики, забезпечених гарантією Сполучених Штатів Америки – 25 млрд 911,9 млн грн, Японського агентства міжнародного співробітництва відповідно до кредитної угоди про Другу позику на політику розвитку на здійснення економічних реформ – 8 млрд 841,3 млн грн і Міжнародного банку реконструкції та розвитку на Проект модернізації системи соціальної підтримки населення України – 751,8 млн гривень. Для реструктуризації гарантованого державою боргу за зовнішніми кредитами Державного агентства автомобільних доріг і державного підприємства „Конструкторське бюро „Південне” імені М. К. Янгеля” і завершення процедури реструктуризації державного зовнішнього боргу випущено облігацій зовнішньої державної позики на суму 18 млрд 991,9 млн гривень.

Для реалізації інвестиційних проектів до спеціального фонду від міжнародних фінансових організацій отримано 3 млрд 690,6 млн грн,

що на 70,4 відс. менше плану на звітний період і на 75,4 відс. менше річного плану. Низький рівень залучення коштів для реалізації інвестиційних проектів зумовлений системними недоліками в плануванні і використанні цих коштів, неналежним здійсненням відповідальними виконавцями заходів із впровадження проектів.

Низький рівень надходжень від державних зовнішніх запозичень за дев'ять місяців і несприятливі прогнози щодо отримання макрофінансової допомоги Європейського Союзу визначають високий ризик невиконання річного плану за цими надходженнями.

Обсяг коштів державного бюджету, що обліковується на рахунках Державної казначейської служби України, з початку року зменшився на 13,5 відс. – до 44 млрд 372,3 млн грн, при цьому загального фонду зменшився на 39,3 відс. унаслідок використання частини залишку бюджетних коштів на початок року для здійснення витрат, спеціального фонду збільшився на 13,3 відс., що спричинено здійсненням витрат у менших обсягах, ніж надходження.

4.1.2. Фонд державного майна України не забезпечив виконання плану надходження коштів від приватизації державного майна у звітному періоді, високим є ризик невиконання річного плану за цими надходженнями.

Запланований на 2016 рік обсяг надходжень від приватизації державного майна в сумі 17 млрд 100,0 млн грн передбачалося забезпечити насамперед за рахунок продажу пакетів акцій ПАТ „Одеський припортовий завод” і підприємств паливно-енергетичного комплексу. Помісячним розписом фінансування загального фонду державного бюджету плановий обсяг надходжень від приватизації державного майна на січень – вересень 2016 року встановлений у сумі 6 млрд 270,0 млн грн, або 36,7 відс. річного плану.

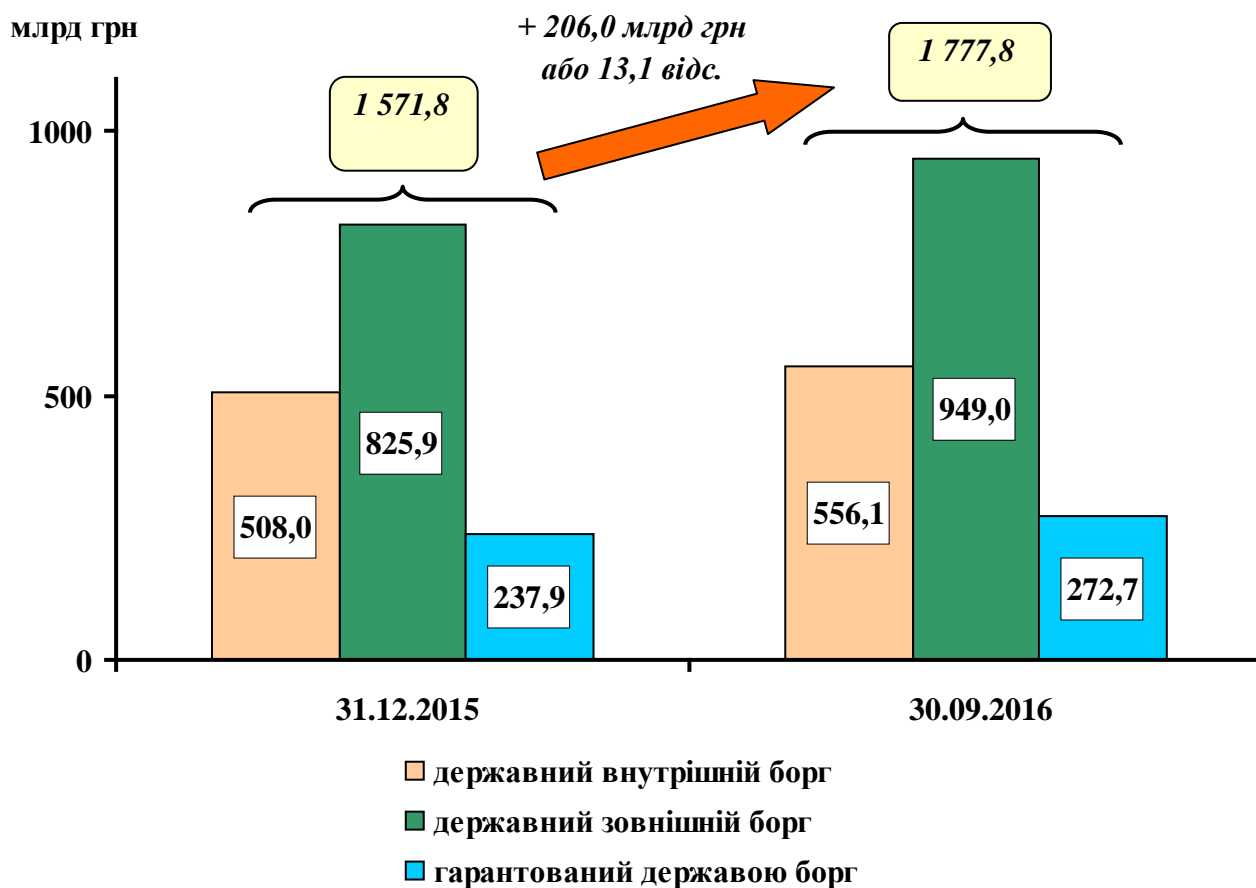
За дев'ять місяців поточного року надходження від приватизації державного майна становили 72,9 млн грн, або 1,2 відс. плану на звітний період і 0,4 відс. річного плану. Низький рівень виконання плану, зумовлений несприятливим інвестиційним кліматом у країні і перенесенням конкурсу з приватизації ПАТ „Одеський припортовий завод” на кінець року, збільшує ризики невиконання запланованих на 2016 рік надходжень від приватизації державного майна.

4.2. Унаслідок девальвації гривні до іноземних валют, перевищення надходжень від державних запозичень над сумою витрат на погашення державного боргу й отримання гарантованих державою кредитів продовжилося збільшення боргових і гарантованих державою зобов'язань.

Державний і гарантований державою борг за дев'ять місяців 2016 року загалом зріс на 13,1 відс. – до 1 трлн 777 млрд 859,0 млн грн (діаграма 2).

Частка найуразливіших до валютних коливань зобов'язань в іноземній валюті збільшилася на 2,7 відс. пункту – до 72,9 відсотка.

Діаграма 2. Державний і гарантований державою борг

Збільшення загального обсягу державного і гарантованого державою боргу, за оцінкою Рахункової палати, спричинили:

- девальвація гривні до іноземних валют, в яких номіновано борг, – на 103,6 млрд грн;

- перевищення надходжень від запозичень і кредитів під державні гарантії над погашенням державного та гарантованого державою боргу – на 102,4 млрд грн, зокрема унаслідок отримання Національним банком України третього траншу кредиту Міжнародного валютного фонду в сумі 26,2 млрд грн, випуску облігацій зовнішньої державної позики, забезпечених гарантією США, – 25,9 млрд грн, випуску облігацій внутрішньої державної позики для збільшення статутного капіталу державних банків – 14,3 млрд грн, випуску облігацій зовнішньої державної позики для завершення реструктуризації державного та гарантованого державою боргу з переведенням останнього на державу – 5,8 млрд гривень.

Державний борг за січень – вересень 2016 року збільшився на 171 млрд 254,4 млн грн, або 12,8 відс., – до 1 трлн 505 млрд 115,1 млн грн і становив 99,3 відс. граничного обсягу, встановленого на кінець року у статті 5 закону про державний бюджет на 2016 рік і скоригованого на підставі статті 16 цього закону. Гарантований державою борг збільшився на 34 млрд 835,3 млн грн, або 14,6 відс., – до 272 млрд 743,9 млн грн і становив 61,3 відс. граничного обсягу.

За оцінкою Рахункової палати, основний показник боргової безпеки – співвідношення загального обсягу державного та гарантованого державою боргу до ВВП вже третій рік поспіль перевищує граничну величину, встановлену в частині другій статті 18 Бюджетного кодексу України. При цьому Кабінет Міністрів України не виконав вимог Бюджетного кодексу України щодо розроблення плану заходів з приведення загального обсягу державного боргу та гарантованого державою боргу до граничної величини – не більше 60,0 відс. і затвердження стратегії управління державним боргом, що за подальшого здійснення високоризикованих державних зовнішніх запозичень посилює боргові ризики.

4.3. Витрати на виконання боргових зобов'язань за державним і гарантованим державою боргом зменшилися, порівняно з відповідним періодом попереднього року, за рахунок здійсненої в 2015 і 2016 роках реструктуризації частини державного і гарантованого державою зовнішнього боргу.

Загальні витрати з державного бюджету на погашення й обслуговування державного та гарантованого державою боргу становили 167 млрд 432,7 млн грн, що менше на 35 млрд 174,7 млн грн, або 17,4 відс., плану на звітний період і на 7 млрд 47,4 млн грн, або 4,0 відс., ніж у січні – вересні 2015 року.

Витрати на погашення й обслуговування державного боргу становили 160 млрд 363,3 млн грн, що менше на 16,3 відс. планових призначень на січень – вересень поточного року, проте на 1,5 відс. більше, ніж у відповідному періоді 2015 року. При цьому, за оцінкою Рахункової палати, економія витрат державного бюджету на погашення й обслуговування державного боргу внаслідок реструктуризації частини державного і гарантованого державою зовнішнього боргу становила у звітному періоді 1,0 млрд дол. США, що еквівалентно 25,4 млрд гривень.

На виконання боргових зобов'язань за кредитами, залученими під державні гарантії, з державного бюджету витрачено 7 млрд 69,4 млн грн, що менше на 35,6 відс. плану на звітний період і на 57,2 відс. витрат за дев'ять місяців 2015 року та спричинене реструктуризацією гарантованого державою зовнішнього боргу Державного агентства автомобільних доріг і державних підприємств „Фінансування інфраструктурних проектів” та „Конструкторське бюро „Південне” імені М. К. Янгеля” і переведенням його до державного боргу.

V. МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ ТА МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ

5.1. У січні – вересні поточного року трансферти з державного бюджету становили 52,9 відс. доходів місцевих бюджетів. При цьому за рахунок субвенцій з державного бюджету, щодо яких органи місцевого самоврядування не мають права визначати напрями їх використання, проведено 72,2 відс. видатків місцевих бюджетів на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення. Зазначене свідчить про значну залежність виконання місцевих бюджетів від трансфертів з державного бюджету.

Загалом з державного бюджету надано місцевим бюджетам трансфертів на суму 135 млрд 648,8 млн грн, або 97,1 відс. плану звітного періоду. Субвенції надані в сумі 131 млрд 425,3 млн грн, або 97,4 відс. плану на січень – вересень, дотації – 4 млрд 223,5 млн грн, або 88,9 відс. плану.

Надання трансфертів у менших, ніж заплановано, обсягах зумовлено, зокрема, тим, що, відповідно до закону про державний бюджет, у загальних обсягах освітньої та медичної субвенції враховано резерв коштів для територій Донецької та Луганської областей, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження. Також, згідно з Порядком фінансування видатків місцевих бюджетів на здійснення заходів з виконання державних програм соціального захисту населення за рахунок субвенцій з державного бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2002 № 256, органи Державної казначейської служби України перераховують суми субвенцій відповідно до помісячного розпису асигнувань державного бюджету, але у межах фактичних зобов'язань місцевих бюджетів щодо надання пільг, житлових субсидій і допомоги окремим категоріям громадян.

За рахунок субвенцій проведено 89,5 відс. видатків місцевих бюджетів у сфері соціального захисту, 76,9 відс. – на охорону здоров'я та 49,3 відс. – на освіту.

5.1.1. У звітному періоді не розпочато надання з державного бюджету місцевим бюджетам трьох субвенцій, передбачених у помісячному розписі державного бюджету в сумі 1 млрд 59,6 млн гривень.

У поточному році з державного бюджету передбачено надати місцевим бюджетам субвенцію на будівництво (придбання) житла для сімей загиблих військовослужбовців, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції, а також для інвалідів I–II групи з числа військовослужбовців, які брали участь у зазначеній операції та потребують поліпшення житлових умов, у сумі 300,0 млн грн, у тому числі у січні – вересні поточного року 218,2 млн грн, яка станом на 1 жовтня не надана. У жовтні поточного року Кабінет Міністрів України постановою від 19.10.2016 № 719 затвердив новий порядок та умови

надання цієї субвенції. Зазначене створює ризики невикористання коштів до кінця року в повному обсязі.

Крім того, у звітному періоді місцеві бюджети не отримали субвенцій на завершення будівництва метрополітену в м. Дніпропетровську в сумі 546,4 млн грн і для реалізації проектів у рамках Надзвичайної кредитної програми для відновлення України – 295,0 млн гривень.

5.1.2. Рішення щодо внесення змін до порядків і умов надання та розподілу деяких затверджених у державному бюджеті субвенцій приймалися пізніше, ніж передбачено їх надання у помісячному розписі асигнувань державного бюджету, що призвело до затримки перерахування таких субвенцій місцевим бюджетам і проведення відповідних видатків.

Необхідні зміни до порядку й умов надання субвенції на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження, перерахування якої, відповідно до помісячного розпису асигнувань загального фонду державного бюджету, планувалося розпочати з квітня, внесені постановою Кабінету Міністрів України від 06.07.2016 № 412, тому місцеві бюджети отримали передбачені на квітень – червень 38,6 млн грн у липні. Станом на 01.10.2016 надано 77,3 млн грн субвенції, з яких використано 3,3 млн грн, або 4,3 відсотка.

У статті 30 закону про державний бюджет на 2016 рік встановлено, що розподіл субвенції на соціально-економічний розвиток окремих територій між місцевими бюджетами здійснюється Кабінетом Міністрів України за погодженням з Комітетом Верховної Ради України з питань бюджету. Унаслідок затвердження Кабінетом Міністрів України розподілу субвенції постановою від 24.06.2016 № 395 „Деякі питання надання у 2016 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій”, яка набрала чинності з 7 липня, передбачені помісячним розписом асигнувань загального фонду державного бюджету на квітень – червень 600,9 млн грн місцеві бюджети отримали у липні. Станом на 01.10.2016 надано 1 млрд 252,6 млн грн субвенції, з яких використано 269,5 млн грн, або 21,5 відсотка.

5.1.3. Унаслідок підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги та збільшення кількості домогосподарств, які через низьку платоспроможність отримали субсидії, значно зросли видатки державного бюджету за субвенціями місцевим бюджетам на надання пільг і житлових субсидій окремим категоріям громадян. При цьому порядок надання субсидій не стимулює до економії енергоресурсів, що створює ризики додаткових витрат державного бюджету.

Загальний обсяг наданих з державного бюджету трансфертів місцевим бюджетам, порівняно із січнем – вереснем попереднього року, збільшився на 19 млрд 710,0 млн грн, або 17,0 відс., у тому числі

субвенцій – на 20 млрд 440,4 млн грн, або 18,4 відс., дотацій – зменшився на 730,4 млн грн, або 14,7 відсотка.

Для забезпечення виконання фактичних зобов'язань місцевих бюджетів з надання пільг, субсидій і допомоги з державного бюджету перераховані чотири субвенції в сумі 64 млрд 496,4 млн грн, або 99,4 відс. плану на січень – вересень, що в 1,6 раза більше, ніж у січні – вересні попереднього року. Зокрема, перераховано субвенції місцевим бюджетам для надання пільг і житлових субсидій населенню на:

- оплату житлово-комунальних послуг – 28 млрд 458,8 млн грн, або 99,1 відс. плану на січень – вересень, що в 3,7 раза більше;

- придбання твердого і рідкого пічного побутового палива та скрапленого газу – 932,3 млн грн, або 98,1 відс. плану, що у 1,6 раза більше.

Надання субвенцій у менших, ніж заплановано, обсягах зумовлено насамперед тим, що в місцевих бюджетах, у яких є залишок асигнувань, відсутня фактична потреба в отриманні субвенції.

При цьому порядок надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.1995 № 848 (зі змінами), згідно з яким субсидії призначаються з урахуванням запроваджених соціальних норм житла і соціальних нормативів користування житлово-комунальними послугами, норм забезпечення населення скрапленим газом, твердим та рідким пічним побутовим паливом, не стимулює одержувачів до економії енергоресурсів і призводить до нарощування їх споживання. Зокрема, за інформацією НАК „Нафтогаз України”, середній обсяг використаного природного газу впродовж опалювального сезону (з 01.10.2015 до 30.04.2016) в домогосподарствах, які отримували субсидії, більший, ніж у несубсидіантів, на 30,2 відс. – у багатоквартирних будинках і на 72,8 відс. – в індивідуальних будинках.

5.2. Доходи місцевих бюджетів у звітному періоді поточного року становили 256 млрд 393,0 млн грн, або 77,8 відс. річного плану, і зросли, порівняно із січнем – вереснем 2015 року, на 54 млрд 488,1 млн грн, або 27,0 відсотка.

Доходи місцевих бюджетів без трансфертів з державного бюджету, порівняно з відповідним періодом попереднього року, збільшилися на 34 млрд 778,0 млн грн, або 40,5 відс, і становили 120 млрд 744,1 млн грн, або 85,5 відс. річного плану, їх частка у загальному обсязі доходів збільшилася на 4,5 відс. пункту – до 47,1 відсотка.

Збільшенню доходів місцевих бюджетів без урахування трансфертів з державного бюджету сприяло підвищення ставок окремих податків, які зараховуються до відповідних місцевих бюджетів.

Зокрема, згідно із Законом України від 24.12.2015 № 909-VIII „Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році”, підвищено основну ставку податку на доходи фізичних осіб з 15 до 18 відс., що, за оцінкою Рахункової палати, збільшило надходження податку на доходи фізичних осіб у січні – вересні, порівняно з відповідним періодом 2015 року, на 8,5 млрд гривень.

Крім того, підвищення ставок для третьої групи платників єдиного податку на 1 відс. пункт сприяло збільшенню надходження єдиного податку на 3 млрд 439,5 млн грн, або 54,5 відс., підвищення у 1,8 раза розміру ставок єдиного податку для четвертої групи платників (сільськогосподарських товаровиробників) збільшило надходження цього податку на 588,7 млн грн, або 50,9 відсотка.

Надходження акцизного податку з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів збільшилися на 3 млрд 19,1 млн грн, або 54,2 відс., порівняно із січнем – вереснем 2015 року, що зумовлено зростанням на 10,8 відс. споживчих цін на алкогольні напої і тютюнові вироби.

5.3. Упродовж січня – вересня 2016 року видатки місцевих бюджетів проведені в сумі 224 млрд 603,9 млн грн, або 64,1 відс. річного плану, що більше, ніж у відповідному періоді попереднього року, на 46 млрд 474,9 млн грн, або 26,1 відс., і спричинено насамперед значним збільшенням видатків на соціальне забезпечення населення.

Найбільше видатків спрямовано на соціальний захист і соціальне забезпечення – 32,1 відс., освіту – 27,9 відс., охорону здоров'я – 18,3 відсотка. Порівняно з відповідним періодом попереднього року, частка видатків на соціальний захист і соціальне забезпечення у загальній сумі видатків місцевих бюджетів збільшилася на 6,2 відс. пункту, що спричинено насамперед підвищенням тарифів на житлово-комунальні послуги, а частка видатків на охорону здоров'я та освіту зменшилася відповідно на 4,1 та 3,2 відс. пункту.

Поточні видатки становили 89,6 відс. загального обсягу, капітальні – 10,4 відсотка. Частка поточних видатків зменшилася на 0,3 відс. пункту, капітальних відповідно збільшилася.

На захищені видатки спрямовано 173 млрд 122,6 млн грн, або 77,1 відс. загального обсягу. Для забезпечення проведення захищених видатків загального фонду місцевих бюджетів з єдиного казначейського рахунку на покриття тимчасових касових розривів надано позик у сумі 159,6 млн грн, що на 1 млрд 692,8 млн грн, або 91,4 відс., менше, ніж за січень – вересень попереднього року. Найбільше позик надано місцевим бюджетам Івано-Франківської області – 23,3 відс. загального обсягу, Донецької області – 17,1 відс., Черкаської області – 14,5 відсотка.

На 1 жовтня 2016 року заборгованість за цими позиками, наданими у 2016 році, становила 1,9 млн гривень.

Для горизонтального вирівнювання податкоспроможності територій до державного бюджету з місцевих бюджетів перераховано реверсну дотацію у сумі 2 млрд 286,8 млн грн, або 97,9 відс. призначень на січень – вересень.

5.4. З початку року кредиторська та дебіторська заборгованість розпорядників й одержувачів коштів місцевих бюджетів збільшилася.

Кредиторська заборгованість з початку року збільшилася на 4 млрд 441,5 млн грн, або 40,3 відс., – до 15 млрд 457,9 млн грн, з неї прострочена – 8 млрд 4,3 млн грн, або 51,8 відсотка. Заборгованість збільшилася переважно з надання пільг, субсидій, допомоги й інших виплат населенню – на 3 млрд 40,2 млн грн, або 36,9 відс., – до 11 млрд 282,1 млн грн, з якої прострочена – 7 млрд 541,1 млн грн, або 66,8 відсотка. Найбільша кредиторська заборгованість серед регіонів рахувалася за розпорядниками й одержувачами коштів бюджетів Донецької області – 1 млрд 287,6 млн грн, або 8,3 відс. загального обсягу, Львівської області – 1 млрд 211,1 млн грн, або 7,8 відс. і Луганської області – 1 млрд 102,4 млн грн, або 7,1 відсотка.

Дебіторська заборгованість з початку року збільшилася на 2 млрд 279,0 млн грн, або у 2,3 раза, – до 4 млрд 7,3 млн грн, з неї прострочена – 394,0 млн грн, або 9,8 відсотка. Насамперед збільшилася заборгованість за капітальними видатками – на 1 млрд 549,2 млн грн, або в 3,4 раза. Найбільші суми дебіторської заборгованості рахувалися за розпорядниками й одержувачами коштів бюджету міста Києва – 627,0 млн грн, або 15,7 відс. її загального обсягу, і бюджетів Дніпропетровської області – 416,6 млн грн, або 10,4 відсотка.

5.5. З початку року загальний обсяг боргових зобов'язань місцевих бюджетів зменшився, що зумовлено насамперед погашенням внутрішніх зобов'язань за цінними паперами Київської та Черкаської міських рад.

Місцевий борг з початку року зменшився на 5,3 відс. – до 14 млрд 152,0 млн грн, при цьому зовнішній борг збільшився на 9,0 відс. – до 2 млрд 741,4 млн грн, внутрішній борг зменшився на 8,1 відс. – до 11 млрд 410,5 млн гривень. Внутрішні зобов'язання за позиками, наданими з єдиного казначейського рахунку, становили 9 млрд 7,0 млн грн, або 78,9 відс. загальної суми, за облігаціями місцевих позик – 2 млрд 48,3 млн грн, або 18,0 відсотка. Гарантовані територіальними громадами борги становили 5 млрд 913,6 млн грн, з них зовнішні – 4 млрд 596,1 млн гривень.

ПІДСУМОВУЮЧИ ВИСНОВКИ, РАХУНКОВА ПАЛАТА ВІДЗНАЧАЄ:

1. Виконання закону про Державний бюджет України на 2016 рік у січні – вересні поточного року відбувалося в умовах зростання реального валового внутрішнього продукту, за оцінкою Рахункової палати, на 1,3 відс., або у півтора раза менше, ніж враховано при затвердженні державного бюджету (2,0 відс.), що збільшило ризик ненадходження запланованих на рік доходів.

2. Доходи державного бюджету становили 407,6 млрд грн, або 66,2 відс. річного плану, що на 6,2 відс. пункту менше від середньої за останні п'ять років частки доходів січня – вересня в річній сумі. При цьому планові показники загального фонду на звітний період не виконано на 23,6 млрд грн, або 5,9 відс., що, зокрема, спричинено зростанням податкового боргу.

Сума переplat податків і зборів до державного бюджету хоча і зменшилася з початку поточного року, але на кінець звітного періоду залишалася значною – 34,2 млрд грн, що збільшує ризик невиконання визначеного у законі про державний бюджет на 2016 рік показника доходів. При цьому проведеним Рахунковою палатою аудитом встановлено, зокрема, що деякі територіальні органи Державної фіскальної служби України поліпшували за рахунок переplat податків показники виконання плану доходів державного бюджету, приймали в процесі адміністрування податків і зборів неправомірні управлінські рішення, внаслідок чого порушувалися права платників податків.

За умови збільшення в 1,4 раза обсягу відшкодування податку на додану вартість платникам у звітному періоді, порівняно з відповідним періодом попереднього року, залишки невідшкодованих сум податку на додану вартість загалом зросли на 18,4 відс., з простроченим терміном відшкодування – в 3,1 раза.

3. Видатки державного бюджету проведені в сумі 470,8 млрд грн, або 69,8 відс. річного плану, при середньому показнику виконання за останні п'ять років 65,2 відсотка. План видатків загального фонду не виконано на 6,1 відсотка. Унаслідок неналежної організації бюджетного процесу його учасниками наявні ризики непроведення видатків у запланованих на рік обсягах за більшістю бюджетних програм.

Трансферти з державного бюджету становили більше половини доходів місцевих бюджетів, отриманих за січень – вересень поточного року. При цьому за рахунок субвенцій з державного бюджету, щодо яких органи місцевого самоврядування не мають права визначати напрями їх використання, проведено майже дві третини видатків місцевих бюджетів на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення.

Зазначене свідчить про значну залежність виконання місцевих бюджетів від трансфертів з державного бюджету.

Унаслідок підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги та збільшення кількості домогосподарств, які через низьку платоспроможність отримали субсидії, значно зросли видатки державного бюджету за субвенціями місцевим бюджетам на надання пільг і житлових субсидій окремим категоріям громадян. При цьому порядок надання субсидій не стимулює до економії енергоресурсів, що створює ризики додаткових витрат державного бюджету.

4. Фінансування державного бюджету на 94,2 відс. здійснювалося за рахунок державних запозичень. Водночас зросли ризики невиконання річного плану надходжень від державних зовнішніх запозичень і приватизації державного майна, що унеможливить здійснення видатків і надання кредитів у запланованих на 2016 рік обсягах.

5. Унаслідок девальвації гривні до іноземних валют, перевищення надходжень від державних запозичень над сумою витрат на погашення державного боргу й отримання гарантованих державою кредитів боргові і гарантовані державою зобов'язання збільшилися на 13,1 відс. – до 1 трлн 777,8 млрд гривень.

ПРОПОЗИЦІЇ

Для усунення виявлених відхилень і порушень при виконанні закону про Державний бюджет України на 2016 рік за дев'ять місяців Рахункова палата вважає за доцільне рекомендувати:

1) Кабінету Міністрів України:

- вжити додаткових заходів щодо забезпечення виконання планових показників надходжень до державного бюджету, зменшення податкової заборгованості та залишків невідшкодованого платникам податку на додану вартість;

- внести зміни до порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого і рідкого пічного побутового палива для стимулювання енергозбереження й економного витрачання коштів державного бюджету;

- вжити заходів щодо надання субвенції на будівництво (придбання) житла для сімей загиблих військовослужбовців, які брали безпосередню участь в антитерористичній операції, а також для інвалідів I–II групи з числа військовослужбовців, які брали участь у зазначеній операції та потребують поліпшення житлових умов, для забезпечення проведення запланованих видатків у повному обсязі;

- забезпечити якнайшвидше погодження і затвердження документів, зокрема порядків та паспортів використання бюджетних коштів, що застосовуються у бюджетному процесі, з метою проведення запланованих видатків;

- подати на виконання частини другої статті 18 Бюджетного кодексу України на схвалення Верховній Раді України план заходів з приведення загального обсягу державного та гарантованого державою боргу до встановлених вимог;

- затвердити на виконання пункту 3¹ частини першої статті 21 Бюджетного кодексу України стратегію управління державним боргом як комплекс заходів, спрямованих на зменшення боргового навантаження і стабілізації фінансової системи, та вжити заходів щодо забезпечення її вчасного затвердження кожного року;

2) Міністерству фінансів України забезпечити:

- дотримання Державною фіскальною службою України норм Податкового кодексу України при поверненні платникам податків помилково та/або надміру сплачених сум податків;

- виконання Державною фіскальною службою України вимог щодо наведення в реєстрах заяв про повернення суми бюджетного відшкодування податку на додану вартість даних, зазначених у підпункті 200.7.1 пункту 200.7 статті 200 Податкового кодексу України.